

більш досконале, ніж визначене постановою від 1 квітня 1925 р. «Про Всеукраїнську школу командного складу міліції і карного розшуку».

Одним із прогресивних нововведень для зміцнення освітньої сфери в міліції можна назвати проєкт «Про учбові команди робітничо-селянської міліції округів» (кінець 1928 р.), відповідно до якого навчання без відриву від роботи проводилося при кожному окрузі та ставало обов'язковим для кожного міліціонера, що повинно було забезпечити постійне й планомірне підвищення кваліфікації працівників.

У червні 1927 р. був затверджений Кримінальний кодекс УСРР, у липні 1927 р. Кримінально-процесуальний, а в жовтні 1927 р. – Адміністративний кодекс УСРР [2, с. 55–60]. Ці нормативні акти створили нові правові основи діяльності міліції України, і з цієї причини відігравали важливу роль в діяльності української міліції.

15 травня 1929 р. II Всеукраїнський з'їзд Рад затвердив нову Конституцію УСРР. Серед істотних доповнень було віднесення до завдань місцевих органів влади обов'язку забезпечення в межах довіреної їм території революційної законності, охорони порядку та громадської безпеки. Конституцією НКВС закріплювався як центральний орган системи внутрішніх справ, затверджувалися принципи законності й демократичного централізму в організації й діяльності української міліції [2, с. 61–62].

Список бібліографічних посилань

1. Джаїлиов Т. А. Странички истории милиции Хорезма и Бухары. Ташкент : Узбекистан, 1970. 80 с.
2. Алтуев В. М. Доля міліції України в боротьбі з бандитизмом в 1921–1925 рр. *Український історичний журнал*. 1973. № 10. С. 119–124.
3. Борьба с преступностью в Украинской ССР : в 2 т. / сост. П. П. Михайленко ; М-во охраны обществ. порядка УССР. Киев : РНО при МООН УССР, 1966. Т. 1 : 1917–1925 гг. 832 с.
4. Вісник НКВС УСРР. 1919. № 7. С. 12–14.
5. Вісті ВУЦВК. 22.06.1921. № 132. С. 22–27.
6. Іванов В. Навчання в міліції. *Адміністративний вісник*. 1926. № 2–3. С. 10–12.

Одержано 02.10.2019

УДК 349.2:351.74

Костянтин Геннадійович ГАРБУЗЮК,

кандидат юридичних наук, декан факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ВІДБОРУ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Відбір до Національної поліції України є надзвичайно важливим та потрібним заходом, оскільки від того хто потрапить до лав цього правоохоронного органу буде залежати його діяльність із захисту прав і свобод громадян. Сьогодні правила відбору до Національної поліції України закріплені у різних нормативно-правових актах, що певним чином ускладнює користування відповідним нормативним матеріалом. Якщо усі нормативно-правові акти узагальнити, то можна виявити, що вони відрізняються один від одного за різними ознаками – юридичною силою, суб'єктами правотворчості, назвою, порядком прийняття тощо, але у них є відповідні норми права, що у сукупності являють інститут відбору в поліцію.

Нормативно-правове забезпечення відбору в поліцію ускладнюється тим, що сукупності норм права, які регламентують відбір в поліцію лежать в межах різних галузей права (конституційного, трудового, адміністративного). Маємо тут пам'ятати і про те, що в основному служба в поліції прирівнюється до державної служби, а тому нормативно-правове забезпечення відбору в поліцію залежне також від законодавства про державну службу.

Слід звернути увагу на те, що у різних нормативно-правових актах використовуються різні терміни у досліджуваній сфері, зокрема «відбір» та «добір». Це ж стосується і наукової літератури, де різні вчені оперують зазначеними термінами характеризуючи одне і теж явище. Так, за словами В. В. Посметного професійний відбір працівників ОВС – це система взаємопов'язаних, цілеспрямованих, нормативно визначених організаційно-управлінських, соціально-економічних, медико-біологічних та психолого-педагогічних заходів щодо визначення наявних потенційних особистих, ділових і моральних якостей кандидатів на зайняття вакантних посад або навчання у відомчих закладах освіти, необхідних для високоякісного виконання у подальшому правоохоронних функціональних обов'язків [1, с. 42]. О. М. Бандурка та В. М. Плішкін у подібному сенсі використовує термін «добір». Так, О. М. Бандурка вважає поліпшення добору працівників одним із шляхів досягнення безпеки особистості в ОВС [2, с. 228]; добір кадрів, як завдання, що вирішує публік рілейшнз у аспекті функції управління в ОВС [2, с. 278] чи як компетенцію начальника підрозділу інспекції по особовому складу [2, с. 62–89]. В. М. Плішкін виділяє «добір», як принцип [3, с. 605]; пов'язану дію з професійною орієнтацією, а також стан [3, с. 618], а послаблення роботи по добору кадрів називав причиною проникнення в ОВС осіб, які не мають розвинутої правосвідомості та внутрішньої впевненості в неухильному дотриманні закону [3, с. 623].

А. М. Ключко наводить аргумент, що поняття «відбір» та «добір» це синоніми. Вчений критично розглянув протилежну позицію М. І. Ануфрієва. Останній розрізняв ці поняття і зазначав: «Якщо відбір кадрів означає попереднє визначення найкращих претендентів з можливих кандидатів, то добір кадрів треба розуміти як остаточне визначення

здатності претендента зайняти конкретну посаду державного службовця» [4, с. 184]. Натомість А. М. Ключком без посилання на джерело використано у якості аргументу наступне твердження: «Але повністю погодитися з М. І. Ануфрієвим щодо запропонованого ним поділу, неможливо оскільки відповідно до Словника синонімів слова «добір», «відбір» та «підбір» є синонімами» [4, с. 184].

Ми ж в обґрунтування своєї думки про різницю понять «відбір» та «добір» наведемо наступні аргументи, додавши їх на користь М. І. Ануфрієва.

По-перше, в українській мові синонімом слова «відбір» вважають слово «вибір» – виділення кого-, чого-небудь із загальної маси за певною ознакою [5]. Наукові джерела [6; 288] не зазначають «добір» у якості синоніма «відбір».

По-друге, відмінність понять «відбір» та «добір» пояснюється антонімією префіксальних морфем «від» та «до», яка зумовлена в основному і значною мірою семантикою коренів [7, с. 460]. Спільним між «відбір» та «добір» є лише словозміна кореню від дієслова «брати» [8, с. 247; 9, с. 160]. У такому разі, з огляду на антонімію префіксів у словотворенні з іменником чи дієсловом при використанні префіксу «від» може означати виділення за рахунок зменшення чогось існуючого, а «до» – додавання чогось існуючого за рахунок збільшення із заміщенням відсутнього. Тобто слова набувають протилежних значень, як зменшення-збільшення чи ділення-множення.

По-третє, утворюючи словосполучення «відбір кандидата», воно проявиться, вже як спосіб чи форма, що передусе добору на посаду поліцейського. Тоді як добір стає способом чи формою для заміщення вакантної посади, але не навпаки. Це в цілому має аналогію до аргументації, яку виклав М. І. Ануфрієв.

Отже, вважаємо, що слід розрізняти поняття «добір» та «відбір».

Однак, можна навести і контраргумент на нашу позицію. Проілюструємо це на декількох прикладах понять «відбір» та «добір» у контексті законодавства. Зокрема, Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII передбачено вживання понять «відбір» та «добір» як тотожних або не тотожних чи у відповідних словосполученнях та контекстах, а саме: добір на посаду поліцейського, як назва розділу; добір (конкурс), як ототожнення з конкурсом (ч. 1 ст. 51); відбір (конкурс) на службу в органи (заклади, установи) поліції, як одне з основних повноважень поліцейських комісій (п. 1 ч. 4 ст. 51); добір осіб, здатних професійно виконувати повноваження поліції та посадові обов'язки за відповідною вакантною посадою (ст. 52), як певна мета; конкурсний відбір, як процедура (ч. 3 ст. 55); відбір кандидатів з використанням видів оцінювання відповідно до Типового порядку проведення конкурсу, як послідовність дій члена поліцейських комісій під час засідання при проведенні конкурсу (п. 2 ч. 5 ст. 55); порядок добору, що встановлюється для навчання до вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських (ч. 6 ст. 74).

З системного аналізу Закону України «Про Національну поліцію» виходить, що за логікою викладення норм права «добір» включає в себе «відбір», «конкурс» та «атестацію», а іноді є тотожним відбору та конкурсу. Тобто допущено вживання в різних значеннях, інколи в такому, яке не відповідає їх семантиці. Має місце ототожнення нетотожних понять, різнорівневих. Іншими словами відбувається поділ на родові (добір) та видові (конкурс) поняття чи допускається рівнозначність.

З таким законодавчим викладенням норми права погодитись не можна, виходячи не тільки з вищенаведеної антонімії, але й з наступних правил формальної логіки. Так, поняття – це думка, яка відображає загальні та істотні ознаки предметів [10, с. 19], а тому для з'ясування співвідношення між змістом та обсягом поняття «конкурс» наведемо його поняття.

В українській мові «конкурс» є синонімом слова «олімпіада» [11, с. 690], але не «добору» чи «відбору» та означає змагання, яке дає змогу виявити найбільш гідних із його учасників або найкраще з того, що надіслане на огляд, а в юриспруденції «конкурс» – змагання, яке має на меті виявлення кращих з учасників [12, с. 264].

Ознаки поняття «конкурс»: 1) змагання; 2) має на меті виявлення кимось кращих з учасників, а обсяг – усі мислимі види змагання у її край активних (боротьба, поєдинок тощо) до не активних видів (суперництво (як прагнення) тощо), у яких обов'язково кимось виявляється кращий. В обсяг поняття «конкурс» не входить війна чи сварка, зіткнення чи сутичка, як агресивна форма, де не має кому виявити домінанта.

При цьому ознаки поняття «відбір»: 1) зменшення; 2) має на меті виділення за певною ознакою, а обсяг – усі види зменшення когось або чогось і не обов'язково на засадах змагань.

Отже, поняття «конкурс» та «відбір» можуть співвідноситись, як родові та видові, і є різними за своїм обсягом і значенням ознак, а тому не можуть бути тотожними.

Список бібліографічних посилань

1. Посметний В. В. Організаційно-правові аспекти початкової професійної підготовки персоналу ОВС України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2003. 181 с.
2. Бандурка О. М., Соболев В. О. Теорія та методи роботи з персоналом в органах внутрішніх справ : підручник. Харків : Ун-т внутр. справ, 1999. 446 с.
3. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / за ред. канд. юрид. наук Ю. Ф. Кравченка. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. 702 с.
4. Ключко А. М. Кадрове забезпечення органів внутрішніх справ України: адміністративно-правові засади організації та функціонування : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2012. 481 с.
5. Вибір // Словники України: on-line : сайт Українсько мовного-інформаційного фонду НАН України. 2001–2016. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/> (дата звернення: 20.10.2015).

6. Деркач П. М. Короткий словник синонімів української мови. Київ : Радянська школа, 1960. 209 с.
7. Полюга Л. М. Повний словник антонімів української мови. 3-тє вид., допов. і випр. Київ : Довіра, 2006. 510 с.
8. Етимологічний словник української мови : в 7 т. Т. 1 : А–Г / редкол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко ; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1982. 632 с.
9. Етимологічний словник української мови : у 2 т. / уклад. Ярослав Рудницький. Вінніпег ; Оттава, 1962–82. Т. II. 1128 с.
10. Виноградов С. Н., Кузьмин А. Ф. Логика : учеб. М. : Изд-во Мин. просвещ. РСФСР, 1954. 174 с.
11. Словник української мови : в 11 т. / АН УРСР, Інститут мовознавства ; за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1974. Т. 5. 840 с.
12. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 2001. Т. 3 : К–М. 792 с.

Одержано 01.11.2019

УДК [351.741:636.7.043.3](477)

Вадим Володимирович ГАРМАШ,

ад'юнкт Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-4342-8771>

ЩОДО РОЗУМІННЯ ЗАВДАНЬ І ФУНКЦІЙ КІНОЛОГІЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сучасний стан профілактики основним загрозами публічної безпеки та порядку нашої держави потребує комплексного, узгодженого використання наявних сил та засобів правоохоронних органів. У той же час, в умовах активного розвитку суспільства та реформування системи правоохоронних органів, актуальним залишається питання результативного використання кінологів зі службовими собаками для виконання завдань під час здійснення оперативно-службових та профілактичних завдань, спрямованих на попередження та боротьбу зі злочинністю, забезпечення та підтримання публічної безпеки та порядку, охорони об'єктів і територій державної, особистої та інших форм власності тощо [1, с. 13].

В той же час, в стратегічних документах МВС України звертається увага, на певні проблеми, що потребують розв'язання щодо розвитку кінологічних служб, а саме: недостатня ефективність та координація діяльності кінологічних підрозділів ЦОБВ МВС та НГУ, недостатній рівень фахової підготовки кінологів та службових собак, неналежне матеріально-технічне забезпечення кінологічних підрозділів [2].

Крім того, кінологічні служби ЦОБВ МВС та НГУ за більшістю показників не відповідають сучасним вимогам кінологічного забезпечення діяльності державних органів. Основними причинами такого стану є: 1) відсутність єдиного підходу щодо організації кінологічного забезпечення ЦОБВ МВС та НГУ, підготовки та комплектування кінологів зі службовими собаками, їх тестування, проведення міжвідомчих змагань та інших спільних заходів тощо; 2) відсутність узгоджених нормативно-правових актів МВС, які б регулювали сферу кінологічної діяльності ЦОБВ МВС та НГУ; 3) нерегульованість питань підготовки та використання службових собак для пошуку наркотичних засобів, вибухових речовин, утримання службових собак після їх вибракунання, власних собак, перевезення громадським транспортом; 4) невідповідність норм забезпечення кінологічних підрозділів ЦОБВ МВС та НГУ потребам у сучасному спорядженні на службових собак, спеціальній дресирувальній амуніції та інвентарю; 5) низький рівень міжнародної співпраці щодо обміну досвідом з питань організації кінологічних служб та використання службових собак; 6) неналежне матеріально-технічне та кадрове забезпечення кінологічних підрозділів ЦОБВ МВС та НГУ, необхідність проведення ремонту та добудови кінологічних підрозділів; 7) відсутність сучасних навчальних закладів для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кінологів ЦОБВ МВС та НГУ; 8) недостатній рівень соціального захисту та грошового забезпечення працівників (військовослужбовців) кінологічних підрозділів ЦОБВ МВС та НГУ; 9) відсутність на законодавчому рівні підстав грошової компенсації кінологам за утримання та годування службових собак за місцем свого проживання; 10) обмеженість фінансування заходів, пов'язаних із використанням потенціалу кінологічних служб ЦОБВ МВС та НГУ в протидії злочинності та забезпеченні правопорядку, підготовкою кінологів та службових собак [2].

Отже, дослідження основних завдань та функцій кінологічних підрозділів Національної поліції України сприятиме виробленню дієвого механізму використання кінологів зі службовими собаками щодо протидії сучасним загрозам національній безпеці, а також удосконаленню існуючих та запровадження нових підходів щодо використання кінологів зі службовими собаками на місцях подій, розроблення та запровадження нових моделей кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності залежно від рівня існуючих загроз та ризиків.

Таким чином, процес досягнення будь-якої цілі передбачає послідовне виконання низки завдань. Як уявляється, завдання більшою мірою характеризують соціальне покликання, призначення того або іншого суб'єкта, вони ближче стоять до мети його утворення, одночасно є визначальними для функцій, тобто функції, які, безумовно, також свідчать про призначення суб'єкта, деталізують і конкретизують завдання, передбачають напрямки діяльності суб'єкта, в яких ці завдання виконуються [3, с. 169–170].